

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Be-reshit

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1836 oder 1837]

ו חנ תישארב

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8807

תרגום אשכנזי

בראשית נח ו

בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־עוֹף הַשָּׁמַיִם
כִּי נַחְמָתִי כִּי עֲשִׂיתֶם: (ח) וְנַח מִצָּא

פִּיעָה, כִּי־נִגְעוּיָרֵם אֹנֶד גַּע־
פְּלִיגְעַל דַּעַם הַיִּמְמַעֲלָם; דַּעַן
עִם רִיעוּט מִיךְ, דַּאֲם אִיךְ זִיא
גַּעֲמַאֲכֵם הַאֲבַע. (ח) נַח אֲבַעַר
פֶּאָנֶד גַּנְאָרַע אִיךְ דַּעַן אֹיִגְעוּן
דַּעַם עֹוִיגְעוּן.

הֵן בְּעֵינַי יְהוָה: פ

(ט) אֱלֹהֵי הַתּוֹלְדֹת נַח נֹחַ אִישׁ צְדִיק

(ט) פֶּאָלְגַעֲנֵדַעַם אִיזֵט דִּוִּיא גַע־
שְׁלַעֲכֵטִס פֶּאָלְגַע דַּעַם נַח. נַח

תָּמִים הָיָה בְּדַרְתּוֹ אֶת־הָאֱלֹהִים

וְזָר אִיִּין גַּעֲרַעֲכֵטַעַר, אֹוִי־רִיכְטִיגַעַר מַאָן אִיִּין וִוִינַעַן צִיִּטַעַן, אֹוִנֶד וּוְאָנֶדֶלְטַע מִיט

גַּאָטִט

תרגום אונקלוס

ר ש י

מִאֲנֶשָׁא עַד בְּעִירָא עַד רִיחְשָׂא וְעַד עוֹפָא
דְּשָׁמַיָא אַרִי חֲבִית בְּמִימְרֵי אַרִי עֲבַדְתִּינֵנוּן:

בְּהֵמָה. אִף הַס הַשְׂחִימו דְּרַכְס. דְּכַר אֲחַר
הַכֵּל נִכְרָא בְּצַבִּיל הַאֲדַם וּכְיוּן שְׁהוּא
כֵּלָה מַה לִּזְרִיךְ בְּאֵלוּ: כִּי נַחְמָתִי כִּי עֲשִׂיתִי.
חֲשַׁבְתִּי מַה לַּעֲשׂוֹת עַל אֲשֶׁר עֲשִׂיתִים:

(ח) וְנַח אֲשַׁבַּח רַחֲמִין קָדְם יי:

(ט) אֱלִין תּוֹלְדֹת נַח נֹחַ גִּבְרַת וּבְאֵי שְׁלִים

(ט) אֱלֹהֵי תּוֹלְדוֹת נַח נֹחַ אִישׁ צְדִיק.
הוּאִיל וְהַזְכִּירוּ סַפֵּר בְּשִׁבְטוֹ שְׁנַאֲמַר
זַכַּר לְדִיק לְבִרְכָה (מִשְׁלֵי יו"ד). ד"א לְמַדְךְ
שַׁעֲקַר תּוֹלְדוֹתֵיהֶם שֶׁל לְדִיקִים מַעֲשִׂים
טוֹבִים: בְּדוֹרָאִיו. יֵשׁ מַרְבּוֹתֵינוּ דוֹרְשִׁים

הָנֹחַ בְּדַרְוֵהי בְּדַחְלָתָא דִּיִּי הַלִּיקָה נַח:

ואוליד

אֹוִתוֹ לְשַׁבַּח כ"ט שְׁאֵלוּ הִיֵּה בְּדוֹר לְדִיקִים הִיֵּה לְדִיק יוֹתֵר. וַיֵּשׁ שְׁדוֹרְשִׁים אֹוִתוֹ לְגַנְאִי לְפִי דוֹרוֹ
הִיֵּה לְדִיק וְאִילוּ הִיֵּה בְּדוֹרוֹ שֶׁל אֲבֵרָהֶם לֹא הִיֵּה נִשְׁאֵב לְכֵלָם: אֶת הָאֱלֹהִים הַתְּהַלֵּךְ נַח. וּבְאֲבֵרָהֶם הוּא
אֹוִמֵר

ב א ו ר

ד"א הַכֵּל נִכְרָא בְּצַבִּיל הַאֲדַם, וּכְיוּן שְׁהוּא כֵּלָה מַה לִּזְרִיךְ בְּאֵלוּ (רש"י): כִּי נַחְמָתִי כִּי עֲשִׂיתֶם,
חֲשַׁבְתִּי מַה לַּעֲשׂוֹת עַל אֲשֶׁר עֲשִׂיתִים (רש"י) הֵלֵךְ לְפִי דְרַכּוֹ בְּהוֹרָאֵת לְשׁוֹן נַחְמָה, שְׁהוּא לְשׁוֹן
הַמַּלְכָה, וְעִיִּין מַה שְׁחַבְנֵנוּ לְמַעֲלָה: (ח) חֵן, הַהֲטַנָּה בְּלִי הַגְּמוּלָה תְּקַרָּא חֲנִינִי, וְהַחֵן הוּא
הַחֲנִינִי אֵל הַהֲטַנֵּן הַהִיא, וְהוּא מַפְעֲלֵי הַכֶּפֶל מַשׁוֹרֵשׁ חֵן, וְהַשֵּׁם הוּא הַחֵנוֹן הַאֲמָתִי,
כִּי אִם נִלְדַק מַה נִּפְעַל לוֹ, לְכֵן תְּקַרָּא נִקְשַׁת הַטּוֹבָה מֵאֲתוֹ תַּחְנֵה, וְאֲחַמְנָן אֵל ה', וְהוּא לְכַדּוֹ
חֲנוּן, כִּי הַחֲנִינָה בּוֹ בַּעֲלָם, וְוִילְתוּ לֹא יִקְרָא חֲנוּן, כִּי אִם חוּנוֹן, שְׁהַחֲנִינָה אֵלֵינוּ בְּמַקְרָה, וְאִיִּין
לְהַאֲרִיךְ פֶּה:

(ט) אֱלֹהֵי תּוֹלְדוֹת נַח, לְמַעֲלָה בְּס' בְּרַאשִׁית בְּתִיב וַיְהִי נַח בֶּן ה' מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֵד נַח אֶת שֵׁם
אֶת חֵם וְאֶת יֶפֶת וְאֶת־כְּנֻזֵּן מִפְּרֵשׁ כִּי הַעוֹלָם חֲטָאוּ וְנַח מִלֵּא חֵן, וְאֶת־כְּ מִפְּרֵשׁ אֵלֵא תּוֹלְדוֹת נַח בְּנֵי בְּנֵי
הָאִיךְ כִּי שְׁלֵשָׁה בְּנִים הָיוּ לוֹ וְלֹוֹלוֹהֶם הַקִּבְּנָה לְהַכְנִיחֵם בְּתִיבַה י"ב מִדֵּשׁ וּבְלֵאֲתָם וַיּוֹלְדוּ לָהֶם בְּנִים אֲחֵרִים
הַמְצִיבֵם עַד שְׁעוֹלִים לְשַׁבְעִים בְּנִים שְׁהָיוּ שְׁנַעִים אֹוִמוֹת כְּדַכְתִּיב מֵאֵלָה נִפְרְדוּ וְגו' (הַרְשֵׁב"ס, בְּתַחֲלַת
פְּרַשַׁת וַיִּשָּׁב), וְהִנֵּה לְפִי זֶה מֵלַת תּוֹלְדוֹת נַח מִשְׁמַעוֹ: נַח, נֹאמַר שְׁלֵשָׁה פַּעֲמִים בְּפַסּוּק זֶה
וְהִי' דִּי בְּאֲחֵר וְאֲחֵרֵי הַמְדַקְדָּקִים כִּי כַּז הַשֵּׁם בְּמַקּוֹם הַכְּנוּי דְּרַךְ לְחַזֵּת וּבֵן מֵלִינוּ ה' פַּעֲמִים
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפַסּוּ' אֲחֵר (בְּמַדְבַּר פְּרַשַׁת מ' פַּסּוּק י"ט): צְדִיק, בְּמַעֲשָׂיו: חַמִּים, בְּלֵבוֹ וְהוּא
תֹּאֲרֵה הַשֵּׁם מַפְעֲלֵי הַכֶּפֶל, וְאִינְנָה דְּנִקְשָׁה עִם מֵלַת לְדִיק לְהִיּוֹת פִּירוּשׁוֹ כְּמוֹ לְדִיק גְּדוֹל
שְׂרוּכָה לֹוִמֵר שֶׁלֵם בְּלִדְקָתוֹ (חִיִּין פֶּאָלְקִיִּין וְעֵדֶרְכֵטַעַר חֲנוּן), (דִּא"כ הִיֵּו רִאשִׁים לְהִיּוֹת לְדִיק
תַּמִּים בְּנִיגוּנוֹת מִרְכָּא עַפְשָׁא, רַק מֵלַת תַּמִּים שְׁנָה לְמֵלַת אִישׁ וּכְאֵלוֹ מֵלַת אִישׁ מוֹשַׁכְתָּ עֲלֵמָה
וְאֲחֵרַת עֲמָה, אִישׁ לְדִיק וְאִישׁ תַּמִּים לְכֵן מֵלַת לְדִיק בְּזַנְיָר שְׁהוּא טַעַם מַפְסִיק: בְּדַרְוֵחוֹ,
לְשׁוֹן רַכִּים לְפִי שְׁהַאֲרִיךְ יָמִים וְכֵאֵה דוֹרוֹת הַרְכָּה וּבְכֵלָם הִיֵּה לְדִיק וְהִנֵּה הוּא הִי' מִי קֵבֵת דוֹרוֹ
שֶׁל

הַתְּהַלֵּךְ-נַח: (י) וַיֹּלֶדְנָה שְׁלֹשָׁה
 בָּנִים אֶת-שֵׁם אֶת-חָם וְאֶת-יֶפֶת:
 (יא) וְהִשְׁתַּחֲוֶה אֶרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים
 וְהַמְלֵא אֶרֶץ חָם: (יב) וַיִּרְא
 אֱלֹהִים אֶת-הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחַתְתָּה

גאָטט. (י) נח צייגטע דרייא
 זאָהנע: שם, חם אונד יפת.
 (יא) דאָמאלס וואָרד דיא ער-
 דע פֿערדערבט פֿאַר גאָטט,
 אונד וואָרד פֿאַללער געוואַלט-
 טהעטיגקייט. (יב) אַלס נון
 גאָטט דיא ערדע זאָה, אונד
 זיא פֿערדערבט פֿאַנד, דען
 אַל-

כי

תרגום אשכנזי

ר ש י

אומר אשר התהלכתי לפניו (בראש' כ"ד)
 נח היה לריק סעד לתומנו אבל אברהם
 היה מתחזק ומהלך בנדקו מחליו: התהלך-
 לשון עבר וזהו שמואל של ל' כלשון כנד
 משמשת להבא ולשעבר כלשון אחד קום
 התהלך (שפ י"ג) להבא. התהלך נח
 לשעבר. התפלל בעד ענדיך (שמואל א'
 י"ב) להבא. ונח והתפלל אל הבית הזה (מלכים א' ח') ל' עבר. אלא שהו"ו שבראשו הופכו להבא:
 (יא) ותשחת. ל' ערוה וע"א כמו פן תשחיתון (דברי' ד') השחית כל נשר: ותמלא הארץ חמם.
 גזל

(י) ואוליד נח תלחא בנין ית ישם ית חם
 וית יפת: (יא) ואיתחבלת ארעא קדם יי
 ואירתמליאח ארעא חטופין: (יב) וחזא יי
 ית ארעא ורוא איתחבלת ארי חבילו כל
 בישרא
 י"ב) להבא. ונח והתפלל אל הבית הזה (מלכים א' ח') ל' עבר. אלא שהו"ו שבראשו הופכו להבא:
 (יא) ותשחת. ל' ערוה וע"א כמו פן תשחיתון (דברי' ד') השחית כל נשר: ותמלא הארץ חמם.
 גזל

ב א ו ר

של מתושלח ועד שהי' אברהם בן נ"ח שנה ושי' אברהם היה בן נ"ח כשמת נח: החהלך נח,
 ענינו התעסקות בעבודת השם יתעלה, וסנת בנין התפעל נשתנה משנת כל שאר מקבלי המקרה
 כי היא עלמו מסבב להיותו מקבל המקרה כמו והתנברו בזרעך (בראשית כ"ב י"ח), והתנברך
 בלכבו (דברים כ"ט י"ח), והתנחלתם אותם (ויקרא כ"ה מ"ו), והתאוויתם לכם (במדבר ל"ד י'),
 ופעמים המקרה יולא מאתו לכד, כמו החהלך נח לכאן, ופירושו בעבור היותו נדורות רשעים
 וחומסים ולא התנודדו לעבודת השם יתעלה וליראתו כי אם הוא לכדו אומר כי הוא סבב
 בהתנודדו לכדו והפרדו מחברת' להיותו הולך את האלהים כ"א הי' מתחבר עמהם אע"פ שהי'
 לבו שלם עם השם הי' למד ממעשיהם כמו שאמר הקנס הולך את חכמים יחכם ורעה נסילים
 ירוע (משלי י"ג ב'), אבל בהפרדו מחברתם והתנודדו לכד זה סבב להיותו הולך את האלהים:
 (י) את שם את חם ואח יפח, הנראה כי יפת הוא הגדול, שא' אחי יפת הגדול (בראשית
 י' כ"א), וכן ימונס בתולדות, בני יפת תמלה, וחס הוא הקטן כנולס, כאשר אמר וידע
 את אשר עשה לו בנו הקטן (שם ט' כ"ד), אבל הקדים שם בעבור מעלתו, והזכיר חם אחריו כי בן
 נולדו, והנה נתאמר יפת, ולא רלה הכתוב לומר שם ויפת וחס, כי היו כלם נזכרים שלא בסדר
 תולדות ואין ליפת מעלה שינעל הסד' בעבורו, אבל שם הקדי' אותו בעבור מעלתו אע"פ שהוא האחרון
 בספור התולדות, וכן בני אברהם יצחק וישמעאל (ד' ה' א' א' כ"ח), ואתן ליצחק את יעקב
 ואת עשו (יהושע כ"ד ד'). (הרמב"ן): (יא) ותשחת הארץ, אנשי הארץ וכן ותמלא הארץ
 כמו וכל הארץ באו (בראשית מ"א כ"ז): לשני האלהים, יש שפירשו בפרהסיא, ויש שפירשו
 בסתר ולא ידע כי אם ה', וי"ש ותשחת הארץ לפני האלהים, בזה שנין אדם למקום. ותמלא
 הארץ חמם, בזה שנין אדם לחניו, והכנין שדברה תורה כלשון בני אדם על דרך שיבניו
 הזומעים בעבד שיעשה עברה לפני רבו ולא ירא ממנו: חמם, בנול ועוסק ולקחת גם הנשים

ה מ ע ר

(ט) החהלך, כתב רש"י ל' לשון עבר וזהו שמואל של ל' (של לשון) כלשון כנד (נקרא בן ההפעל
 מפני שהוא שיה בנקודת אותיות האורש ובסיגוייהם אל בנין הכבד שהוא פיעל) משמשת להבא וכו',
 כוננת הרב ז"ל כי בהתפעל שיה הכווי לסייד עם הנסתר בעבר. (יא) לפני האלהים, הנוון

כִּי־הִשְׁחִית כָּל־בֶּשֶׁר אֶת־דְּרָכֹו
עַל־הָאָרֶץ: (יג) וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים לָנֶחָ קַץ כָּל־בֶּשֶׁר בָּא
לִפְנֵי כִי־מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס
מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מִשְׁחִיתָם אֶת־
הָאָרֶץ: (יד) עֲשֵׂה לָךְ תֵּבַת עֲצֵי־

אללעם פלייש האסטע וינע
זסטע פערדערבט אויף דער
ערדע. (יג) דא שפראך נאטט
צו נח: דער אונטערנאנג אל-
לעם פליישעם איזט פאר טיך
געקאמטן, דען דיא ערדע
איזט דורך ויא פאללער גע-
וואלטטהעטיגקייט געווארדען
דאהער ווילל איך ויא פער-
דערבען זאסטט דער ערדע.
(יד) מאכע דיר אינע ארבע

ר ש י

חרגום אונקלוס

בִּישְׂרָא אִינְשֵׁיח אַרְחִיחַ עַל אַרְעָא: (יג) וַאֲמַר
יְי לָנֶחָ קִיפָא דְכָל בִּישְׂרָא עַל לְקַדְמֵי אָרִי
אִיחְמִלְיָאח אַרְעָא חֲטוּפִין מִן קִדְמַ עוֹבְדֵיהוֹן
בִּישְׂרָא וְדִיא אָנָא מְחַבְלֵיהוֹן עִם אַרְעָא:
(יד) עֵיבַר לָךְ תֵּיבֹתָא דְאָעִין דְקַדְרוֹס
מְדוּרִין

גזל: (יב) כי השחית כל בשר. אפילו
בהמה וטיה ועוף וזקקין לשא"ט: (יג) קן
כל בשר. כ"מ שאח' מונא זנו' אנדרולומוס'
באה לעולם והורגת טובים ורעים: כי
מלאה הארץ חמס. לא נחתם גזר דינס
אלא על הנזל: את הארץ. כמו מן הארץ.
ודומה לו כנאחי את העיר (שמות ט'). מן
העיר וחלה את רגליו (מלכים א' כ"ג) מן
רגליו. ד"א את הארץ עם הארץ שאף
ג' טפחים של עומק המרישה נמוטו ונשטטטטו: (יד) עשה לך תיבת. הרבה ריח והללה
לפניו

ב א ו ר

בחוקה: (יב) דרכו, הרגל מעשיו: (יג) קץ כל בשר, שרשו קץ וראיה מהדגש שכל"י
בנאו עם כנוי קצ' קצ'י, ור"ל סוף הזמן כאלו שם תחור מענין וקץ סתילים (שמות ל"ט ג'),
או אפשר שרשו קץ כאשר מלאנו עד אנה תשימון קנזי למלין (איוב י"ח ב'), והדגש שכלנוים
לחסרון נו"ן ע"פ כמו הפה מן סנט, אפו מן חוף: בא לפני, הגיע לפני: כי מלאה הארץ,
פעל עומד: אח הארץ, כמו מן הארץ וכן כנאחי את העיר (שמות ט' כ"ט) מן העיר, או
פירושו עם הארץ כמו רעה את אחיו בלאן (בראשית ל"ז ב'), או שכלת משחיתם מושבת
עלמה ואחרת עמה ור"ל הנני משחיתם ומשחית את הארץ: (יד) עשה לך, לנוכח: חבת,
איננה עשויה כדמות ספינה ואין לה משועין: גפר, הוא עץ קל על פני המים ואין לו ריע
במקרא, ואמר בו חרגום קדרוס, ואמרו רבותינו ארבעה מיני ארזים הם ארז קדרוס,
עץ שמן וברוש, ויש נוסחאות אעין דקדרון, ויב"ע חרגס קיסין קדרונין וכן במרגום ירושלמי
קיסין קדרונין, ובבראשית רבה רבי נחן אומר עליו גופר אעין דקדרונא, ובילמדנו ויורהו ה'
עץ (שמות ט"ו כ"ה), ר' יהושע בן קרחה אומר קדרונין, והוא שם כולל לדבר העשוי מעץ
גפר שהוא עץ שטים, ול"ו שמין הארז הגדול בארץ אררט נקרא בן שחרגום אררט קדר, וכן
מלאנו עוד ג' פעמים אררט בפסוק והם והמה נמלטו ארץ אררט (מלכים ב' י"ט ל"ז וישעיה'
ל"ז

ה מ ע מ ר

לדעתי שהכוונה כי לפני אלהים נגלה רעתם, ולזה אמר בפסוק הנא וירא אלהים. (יד) עצי
גפר, כתב הראב"ע ואין לו דע במקרא, אולם אם נס אין לו אף, הנה לדעתי הוא אב
לשני בניס, כי הוא עץ שממנה יוזב כפר (הארץ) והיא לימה אשר בהריסה אב תבער
מהר

תרגום אשכנזי עג

פֶּאן גפר-הַאֶלֶץ, מהוילע ריע-
זע אַרבע אין קאַמערן אַב,
אונד בעשטרייבע זיא פֶּאן אינ-
נען אונד פֶּאן אויסען מיט פּער.
(טו) פֶּאָלגענדער געשטאַלט
זאַללסט דוא זיא מאַכען: דרייא
הונדערט עללען זיזיא דיא לעג-
גע דער אַרבע, פֶּינפֿציג על-
לען איהרע ברייטע, אונד דריי-
סיג עללען איהרע הָאָהע.
(נט) דוא זאַללסט אויך אַנדער

גִּפְרֵי קָנִים תַּעֲשֶׂה אֶת-הַתְּבָה
וְכִפַּרְתָּ אֹתָהּ מִבֵּית וּמִחוּץ
בַּכֹּפֶר: (טו) וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ
עֲלֵשׁ מֵאוֹת אֲמָה אַרְבַּי הַתְּבָה
הַמְּשִׁים אֲמָה רַחְבָּהּ וּשְׁלֵשִׁים
אֲמָה קוֹמָתָהּ: (טז) צַהַר וְתַעֲשֶׂה

לחבה

תרגום אונקלוס

מְדוּרִין תַּעֲבִיד יַחַיְבוּתָא וְתַחֲפִי יְתָה מְגֵינִי
וּמְבָרָא בְּכּוּפְרָא: (טו) וְדִין דִּי תַעֲבִיד יְתָה
תֵּלַח מֵאָה אַמִּין אוּרְבָּא דְּתִיבּוּתָא חֲמֻשִׁין
אַמִּין פּוּתְיָהּ וְתֵלַחִין אַמִּין רּוּמָה: (טז) גִּיהוּר

חעביד

ר ש י אר

לפניו ולמה הטריחו בנין זה כדי שיראוהו
אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה ושואלין
אותו מה זאת לך והוא אומר להם עתיד
הקב"ה להביא מבול לעולם אולי ישונו: עלי
גופר. כך שמו ולמה ממין זה על שם גפרית
שנגזר עליהם למזות בו: קנים. מדורים
מדורי לכל בהמה ומיה: כפר. זפת כל ארמי.
ומלינו בגמרא כופרא. בתיבתו של משה
ועוד כדי שלא יריו אותו לדיק ריש רע
של זפת. אבל כאן מפני חוק המים זפתה מנית ומחזן: (טז) להר. י"א חלוק וי"א אבן טובה
המאירה

ב א ו ר

ל"ו ל"ח), ממלכות אררט מני ואשכנז (ירמיה נ"א כ"ז), כולם מתורגמין קדרו ואף שנדפס
קדרו נראה ש"ס הוא, ולפי שהתיבה נעשתה במדינה ההיא, או סמוך לה כמ"ג ותנוח התיבה
בזדג הזביעי וגו' על הכי אררט (נראזית ח' ד'), לזה לעשותה מהארז המובחר הגדל שם:
קנים, מדורים חלוקים (כמו שעושין ליונים קנים רבים חלוקים) להיות כל מיה ושוף ובהמה
איש ואשתו שהם זכר ונקבה לבדו: וכפרה, פעל נגזר מן שם כפר ור"ל שינסנה בכפר ושם
כפר י"מ זפת מדברי רז"ל כופרא וי"מ שהוא מה שנקרא בערבי קש"ר ובל"א (פער, הארץ):
מבית, מנפנים: (טו) וזה אשר תעשה אחה, פירוש זה השיעור והמדה, והנה קומתה
עשירית ארנה כדי שתהיה לפה על פני המים ולא יהפכנה הרוח: רחבה, הכי"ג בקמץ לבד
והוא ת"ק במקום אביו הסולם: (טז) צהר, מגורת להרים וביאורו חלוק שממנו תכנס האורה,
וחז"ל

ה מ ע ר

מהר ומזה גם גפרית. (טז) צהר, זהר ולהר אפים, ואולי המה בחילוף והפוך האותיות מן
זרח כמו שהפכו הזרע הזה במלת לחר מן אחרות לחרות (אופטים ה' י'), למר לחר (יחס'
כ"ז י"ח) שענינו מראה לבן ומבטיק, ונקרא בעבור כן הירח סהר כמו שררף אגן הסהר (ש"ה
ז' ג') וכן הוא בלרמית, וכתב הרד"ק ועל כן נקראו מראות הנשים (שפיטעגען) שהרנים (ישעי'
ג' י"ח) שהם דומים לסהר והוא כתוב בש"ן, בית הסהר (נראזית ל"ט כ'), שם המאסר שהוא
עגול כדמות הסהר ענ"ל, ויותר נראה לי כי בית הסהר גם הוא בחילוף והפוך מן אסר,
חולם ירודי רי"ו עמד לימין הרד"ק ואמר כי סהר הוא מענין היקף, רק לא על העגול
ביחוד, כ"א על דבר השוגר ומגביל לענין ידוב, עד"ג ברס"ב דעירונין לדיד או לסהר, ואולי

BERESCHITH.

תרגום אשכנזי

נח ו

לחֲבֵרָה וְאֶל־אִמָּהּ תִּכְלֶנָּה
מִלְמַעְלָה וּפְתַח הַחֲבֵרָה בְּצִדָּהּ
תְּשִׂים תַּחְתֵּימָם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים
תַּעֲשֶׂה: (יז) וְאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת־
הַמַּבּוּל מִיָּם עַל־הָאָרֶץ לְשַׁחֵת
כָּל

אֶרֶץ אֲיִנַּע בְּעִלְיֵי־כַּסְוֵי מַיִם
כְּעוֹ, אֲוִנְד אָבְעֵרָה־אֶלֶב דִּיא
אֶרֶץ כִּח צו אֲיִנַּעֵר עֲלֵלֶע אָבֵי
נַעֲהַמְעוֹן לְאַסְסֵעוֹן, דִּיא טַהִירַע
דַּעַר אֶרֶץ וְאֶלֶסֶט דִּוא אֶן
דַּעַר זֵיטַע אָנְבֵרִינְגֵעוֹן אֲוִנְטֵעֵר־
סֵטַעס שְׁטאַקוועַרַק, צוֹוִיטַעס
שְׁטאַקוועַרַק אֲוִנְד דִּרִיטַטַעס
שְׁטאַקוועַרַק וְאֶלֶסֶט דִּוא דֶּא־
רִין אָבְטַהִיילֶעוֹן. (יז) אִיךְ אָבְעֵר ווִילֵל דִּיא זִינְדֶּפֿלוֹטַה פֿאַן וואַסְסֵעֵר אֲוִיף דִּיא עֲרַדַע בְּרִינְגֵעוֹן,

כל

תרגום אונקלוס

ר ש י

תַּעֲבִיד לְחִיבוּתָא וְלֹא־מִתָּא תִּשְׁכַּלְלִינָה
מִלְעִילָא וְתַרְעָא דְחִיבוּתָא בְּסִיטְרָה תִּשְׁנִי
מְדוּרִין אַרְעָאִין תְּנִינִין וְתִלְחָאִין תַּעֲבִדִינָה:
(יז) וְאֲנִי הָא אָנָּא מִיִּתִּי יַת טוֹפְנָא מִיָּא
עַל

פּמֵאִירַה לְהַס: וְאֵל אִמָּה תִּכְלֹנַה מִלְמַעְלָא.
כְּסוּיַה מִסּוּפַע וְעוֹלַה עַד שְׁהוּא קִבְר
מִלְמַעְלָה. וְעוֹמֵד עַל אִמָּה כְּדִי שִׁזְוֵנו
הַמַּיִם לְמַטַּה מִכָּאן וּמִכָּאן: בְּלַדַּה תְּשִׂים.
שְׁלֹשִׁים יִפְלוּ הַנַּשְׁמַיִם בָּה: תַּחְתֵּימָם שְׁנַיִם
וּשְׁלִישִׁים. ג' עֲלִיּוֹת זו עַל גַּב זו עֲלִיּוֹת
לְאִדָּם אֲמַלְעִים לְמִדּוֹר תַּחְתֵּימָם לְזַבֵּל:
(יז) וְאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא. הִנְנִי מוֹכֵן לְהַסְכִּי' עִם אֲוֹתָם שְׁזַרְזוּנִי וְאֲמַרְוּ לִפְנֵי כִבְרָמָה אֲנוֹשׁ בִּי תִזְכְּרוּנָה (תַּהֲלִים
ח'): מִכּוֹל. שְׁבֵלַה אֶת הַכֹּל שְׁבֵלַבֵּל אֶת הַכֹּל שְׁהוֹבִיל אֶת הַכֹּל מִן הַגְּבוּהָ לְנִמוּךְ וְזֶהוּ ל' אֲוִנְקֵלוֹס שְׁתַּרְגֵּם
טוֹפְנָא

ב א ו ר

וּמִזֶּל אֲמַרְוּ שְׁהִיתָה אֶפְסָן טוֹבָה, וְכֵן נִרְאָה שֶׁהוֹשֵׁם תוֹךְ הַחֲלָל הַנִּקְרָא חֲלוֹן גַּשֵּׁם כְּבִיר מִכּוּס
אוֹר הַיּוֹם וּמוֹנַע הַגַּשֵּׁם וְהַרוּחַ מִלְבָּא וְאִז יִקְרָא לְהַס: חֲבֵלָנָה, מוֹסַס עַל הַתִּיבָה שֶׁהָיָה לְשׁוֹן
וְקִבֵּה, שֶׁתְּהִיָּה מִקְלַרְת וְעוֹלָה עַד אִמָּה אֶתֶּר בְּאוֹרֵךְ, וְהִיתָה ח"כ הַתִּיבָה בַּתְּנִינִי מִקוּדֵד, לְמַעַן
לֹא תִתְּכַפֵּךְ כְּאִשֶׁר יִנְיַעְנָה הַרוּחַ: חֲחֵהִים שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים, כּוֹלֵס שְׁמוֹת חֲאָרִים הַס וְרֹאשִׁים
לְהוֹת בְּב' יוֹדִין תַּחְתֵּימָם שְׁנַיִם שְׁלֹשִׁים אֶתֶּר לִיחַס וְאֶתֶּר לְרַבִּים וְהִנֵּה בְּמִלִּית תַּחְתֵּימָם שְׁנַיִם
בְּפֵלַה יו"ד הַרְבִּים וּבְמִלִּית שְׁלֹשִׁים נְפֵלַה יו"ד הַיָּחַס, וּיו"ד הַרְבִּים כְּתוּבָה כְּמוֹ עֲבָרִים וְכָרִים
הַרְאִי עֲבָרִים וְכָרִים כִּי תוֹאֵר הַיָּחִיד הוּא עֲבָרִי וְכָרִי, אוֹ שׁו"ד הַיָּחַס שֶׁל שְׁנַיִם מִשְׁמַשֵּׁת
לְעֵלְמָה וּלְמִלִּית שְׁלֹשִׁים, וְלַדַּעַת הַרְאֵנָה אִין כָּאן יו"ד הַיָּחַס כִּלְלֵי רַק שֶׁתוֹאֵר הַיָּחִיד
בְּמִלִּית תַּחְתֵּימָם שְׁנַיִם הוּא תַּחְתֵּי שְׁנֵי יו"ד הַרְבִּים נְפֵלַה וְתוֹאֵר הַיָּחִיד שֶׁל שְׁלֹשִׁים הוּא שְׁלִישׁ
בְּפֵלַס נְגִיד חֲסִיד שְׁמַהֵס לְרַבִּים וְגִידִים חֲסִידִים וְכָא עִם יו"ד הַרְבִּים, וְעִם כִּי תוֹאֵר הַיָּחִיד
שֶׁל שְׁלֹשִׁים מִשׁוּרֵה מַחְאֵרִי הַיָּחִיד שֶׁל תַּחְתֵּימָם שְׁנַיִם אִין תִּימָה כִּי מִשְׁקֵלִי הַשְּׁמוֹת מִשְׁתַּנִּים,
וְהַיָּחִיד שְׁנֵיהֶם שֶׁל שְׁלֹשִׁים רַפּוּיָה כִּי הַזִּירַק שֶׁל הַלַּמ"ד הוּא תְּנוּעָה גְדוּלָה אֶף שְׁנַחֲסָרָה הַיּוֹד
שֶׁל אֲחָרִי: (יז) הַמַּבּוּל, י"א שְׁרַשׁוּ כִלְלֵי מִלְּאֹן בְּלִילָה יַעֲרוּב לִי מִדְּרַךְ הַמַּיִם שִׁיעֲשׂוּ זֶה, וְרֹאשִׁי
לְהוֹת מְבֻלָּל כְּמוֹ מְשֻׁלָּל (יַעֲרִי ל"ה ח'), וְכִמוֹ הַפְּשׁוּר (שֵׁס י' ט"ו), וְאֶף שֵׁס בְּחוֹלֵס הַנּוֹה
הַחֹלֵס וְהַזִּירַק מִתְּחַלְּפִים, וּי"א שְׁרַשׁוּ נָכַל וּפִירוּשׁוּ גַּשֵּׁם מַעֲנִין וְנִבְלִי שְׁמַיִם מִי יִשְׁבִּיב (אִיּוֹב
ל"ח ל"ז), שִׁפִּירוּשׁוּ גַּשְׁמֵי שְׁמַיִם, וְהַרְאִי מְבֻלָּל עַל מִשְׁקַל מְבֻלָּל וְתַחֲסֵר הַנּוֹן וְנִבְלַעַת בְּדַגַּשׁ
הַבִּי"ת וּמִשְׁקֵלוֹ מִבְּנַע מִשׁוּרַשׁ נִכְעַ, וְהוּא חֲסֵר הַנִּסְמָךְ וְהַרְאִי הַמַּבּוּל מִכּוֹל מַיִם כִּי לֹא תִבוֹא
ה"א

ה מ ע ר

מִזֶּה בְּצִילוֹף הַמּוֹלָא סָזוֹר סָזוֹר שְׁצִנּוּנוֹ סְכִיבּוֹת בִּידוּעַ עַב"ד. (יז) הַמַּבּוּל, הַרְבֵּה הַמִּנְחָר הַבִּיָּא
דַּעַת הַרְאֵנָה ג' שְׁרַשׁוּ נָכַל, רַק שֶׁהַרְאֵנָה אֲמַר שֵׁס שְׁרַשׁוּ נָכַל, הוּא כְּמוֹ אֶנְלָה נָכַלָה הַאֶרֶץ
יַעֲרִי

כָּל-בְּשׂוֹר אֲשֶׁר-בּוֹ רוּחַ חַיִּים
מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם כָּל אֲשֶׁר-בָּאָרֶץ
יָגוּעַ: (יח) וְהִקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי
אִתָּךְ וּבָאתִי אֶל-תְּהַבֶּה אֹתָהּ

ובניך

חרגום אשכנוי עד
אללעם פלייש, אין וועלבעם
לעבענסהויך איזט אונטערדעם
היממעל צו פֿערדערבען; וואס
אויף דער ערדע איזט, זאלל
פֿערגעהען. (יח) מיט ריר הינגע
גען ווילל איך מיינען בינד ער.
ריכטען, דוא זאללסט אין דיא
צורכע קאממען, דוא אונד דיין

נע

ר ש י

חרגום אונקלוס

על ארעא להבלא כל בישרא די ביהרוקא
דחיי מתחות שמאי כל די בארעא ימות:
(יח) ואקים יח קמי עמך ותיעול לחיבותא

אח

טופנא שהליף את הכל והניאס לנבל
שהיא עמוקה ולכך נקראת שנער שנערו
שם כל מתי מנוח: (יח) והקיימותי את
בריתי. ברית היה לריך על הפירות שלא
ירקנו ויעפשו ושלא יהרגוהו רשעים שנדו:
אתה ובניך יאשתך. האנשים לנד והנשים

ב א ו ר

ה"א הידיעה על הנסאך וכמו הארון הכרית (יהושע ג' ט"ו), והנה גשם הוא שם עלם למי המטר
ומנוח הוא שם תואר לריבוי גשמים או לכל דבר שנופל מן השמים כמו אש וברד ושלג אם ירד
לרוב, לכן אמר מנוח מים ולא יתכן לומר גשם מים: (יח) את בריתי, שלא ימותו הוא
ובניו במנוח ושלא ימיתוהו המיות בתיבה, ור"י אנרנאל כתב כי ברית נאמר על חוקי הנריאה
הראשונה כמ"ש אם לא בריתי יומם ולילה (ירמ' ל"ג ב"ה), את בריתי היום ואת בריתי הלילה
(שם כ'), ואמר ה' לנח כי הנרית והגבול אשר שם למים שלא יכסו את הארץ במאמר יקוו
המים אין ראוי לשמרו לכני דורו שהפירו את בריתי אבל הנרית הוה אקים אתך כי אומך ראיתי
לדיק לפני דדור הזה, ומלת ברית, י"א כי שרשו ברית וענינו קיום, וי"א שרשו ברה והתי"ו
במקום ה"א שרש ולכן לא תפול בלשון רבים נאמרם ז"ל י"ג בריתות ואם היתה נוספת או
לנקבה היתה נופלת בל"ר כמו מן לילה לילות לדקה לדקית, והשם שוה בסמוך ובמובנת,
כמו שנת שביח יעקב (מהלים פ"ה ב'), סאך, ובנתיב בשביח (במדבר כ"א כ"ט), מוכרת,
והוא מן וברא אותהן (יחזקאל כ"ג מ"ו), וענינו כריתה. והראש"ע כתב שיתכן שהנרית הוא
שנשבע לו שלא ימות הוא ובניו במנוח ואם לא נמלא בכחוב כמו שכתוב במשנה תורה ותאמרו
כשלקה אנשים לפניו (דברים א' כ"ב), ולא נמלא בפ' שלח לך רק שהקב"ה אמר למשה שלח
לך אנשים (במדבר י"ג ב'), ולדעת המתרגם האשכנזי אין צורך לחלו הדחוקים, כי מיבת והקמותי
נופלת בזה על שמירת הנרית ועל כריתתו (החוטטן חונד ערריכטען), ונאן ענינה (ערריכטען).

שניש

ה מ ע מ ר

(ישעי' כ"ד ד') והרב המבאר הביא לעד ונבלי שמים מי ישכיב (איוב ל"א ל"ז) וכן כתב הרד"ק
בשרש נבל ו"ל: ונבלי שמים פירוש גשמי שמים, וכן ויהי המנוח כי משפטו מנוחול ע"כ, טולם
הראש"ע לטעמיה אזיל כי הוא באר בפירושו לאיוב כי נבלי שמים המה העבים, והוא הנכון
לדעתו, והוא מענין נבל יין, וח"ב הענין ולא הגשם יקרא נבל, ולזה הביא הוא ראיה מן
אבלה נבלה הארץ כי שם תרגם יונתן חרובת ארעא, ולכן נקרא מנוח כי ישמית ויחרב הארץ;
אולם דע שאין כוונת הראש"ע על נבלה הארץ רק שהוא תחלת הפסוק, ובאמת כוון על נבלה
תכל האמוך אליו כי ז"ל בפירושו לספר ישעי' שם: נבלה מבנין נפעל כמו ונבקה רוח ויתכן
היות נבלה השני כמו נבול תבול מהבנין הקל עכ"ל, הקד רוחה כי נבלה הארץ (שהוא נבל הראשון)
הוא לדעתו מן נבלה ולא מן נבל. (יח) את בריתי, עיין בנאור, והנה מה שאמר הרב המבאר

וּבְנֵיהָ וְאִשְׁתָּהּ וּנְשֵׁי-בְנֵיהָ אִתָּהּ:
 ח (יט) וּמְכַל-הָהוּ מְכַל-בֶּשֶׂר שְׁנַיִם
 מְכַל תָּבִיא אֶל-הַתְּבָה לְהַחֲיֹת
 אִתָּךְ זָכָר וּנְקֵבָה יְהִי: (כ) מִהַעוֹף
 לְמִינֵהוּ וּמִן-הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ מְכַל
 רֶמֶשׂ הָאָדָמָה לְמִינֵהוּ שְׁנַיִם מְכַל
 יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחֲיוֹת: (כא) וְאִתָּה
 קַח-לָךְ מְכַל-מֵאֵכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל
 וְאִסְפַּת אֵלֶיךָ וְהָיָה לָךְ וּלְהֵם
 לְאֹכְלָהּ: (כב) וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר
 צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים כִּן עָשָׂה: *

נע ואהנע, דינע פרויא אינד
 דינער זאהנע וויבער מיט דיר.
 (יט) אונד פאן אללעם לעבענ-
 דיגען, פאן אללעם פליישע
 זאלסט רוא צוויי פאן יעדעם
 אין דיא ארבע ברינגען, אים
 זא מיט דיר צוערהאלטען אין
 מעננען אינד אין וויבענען.
 (כ) פאן אללערלייא געשלינגעל,
 פאן אללערלייא פיעה אונד
 פאן אללערלייא געוירם דעם
 ערדרייכס, פאן יעדעם זאללען
 צוויי מיט דיר היניין קאמ-
 מען צור ערהאלטונג. (כא) נים
 דיר אבער אויך פאן אללער-
 לייא שפיוזע מיט, וועלכע גע-
 נעסען ווירד, אונד זאמלע
 זאלכעס בייא דיר אין, דא-

מיט עס דיר אונד איהנען צים שפיוזען דיענע. (כב) נח טהאט דיעועס אללעם; וויא איהם
 גאטט געבאטען, אלוף האט ער געטהאן.

דער

תרגום אונקלוס

ר ש י

אִתָּהּ וּבְנֵיהָ וְאִתְּחָהּ וּנְשֵׁי בְנֵיהָ עִמָּךְ: (יט) וּמְכַל
 דְּחַי מְכַל בִּישְׂרָא תִרְיִן מְבֹלָא תַעֲיִל לְחִיבֻתָא
 לְקִימָא עִמָּךְ דְּבַר וּנְקֵבָא יְהוֹן: (כ) מִעוֹפָא
 לְוִנְוֵיהּ וּמִן בְּעִירָא לְוִנְוֵיהּ וּמְכַל רִיחְשָׂא
 דְּאַרְעָא לְוִנְוֵיהּ תִרְיִן מְבֹלָא יַעֲלוֹן לְוִתָּךְ
 לְקִימָא: (כא) וְאִתָּה סָב לָךְ מְכַל מִיכַל דִּי מְתֹאכִיל וְהִתְכַנּוּשׁ לְוִתָּךְ וַיְהִי לָךְ
 וּלְהוֹן לְמִיכַל: (כב) וַעֲבַד נֹחַ כְּכֹל דִּי פִקִּיד יְתִיהּ יִי כִן עֲבַד:

לבד מכאן שאסרו בתשמי' המט' (יט) ומכל
 החי. אפילו שדים: שנים מכל. מן הפסול
 שבהם לא פתחו משנים אחד זכר ואחר
 נקבה: (כ) מהעוף למיניהו. אותן אדנקו
 במיניהם ולא השזיתו דרכם ומאליהם
 באו וכל שהתיבה קולטו הנשים בה:
 (כב) ויעש נח. זה בנין התבה:

ב א ו ר

(יט) שנים מכל, אר"כ ביאר ואמר זכר ונקבה יהיו וזהו כלל, ובפסוק שלאחריו פרט ואמר
 בנין העוף ומין הבהמה ומין הרמש, ואלל רמש אמר האדמה להוטיא הדגים שנים שגם הם
 בכלל הרמש, וגם בכלל נשר, כמ"ש ואתה אמרת בשר אמן להם וגו' אס את כל דגי הים יאסף
 להם וגו' (במדבר י"א כ"א וכו'), שלא להניאם אל התיבה כי עיקר חיותם במים ולא יוכלו
 להפקיים בתיבה, כי לא רצה הקב"ה לחדש דבר מעתה ולברוא בריאה חדשה: (כא) לאכלה,
 מקור מננין הקל עם חוססת ה"א מאותיות האמת"יו: (כב) ויעש נח ככל אשר צוה אותו
 אלהים, שגם את התיבה ואסף המאכל ולרך הכאוב לאמר ויעש וכן עשה לפאר כי לא הפיל
 לבד מכל אשר צוה:

ה מ ע מ ר

אס חיותה בחי' נוספת או לנקבה, שיתה נוספת בל"כ באו לילה ללילה, נדקה נדקית ע"כ,